

Klimatilpasning med kælkebakker og fuglehuse:

Lad borgerne bestemme

Gladsaxe Kommune har afprøvet metoden borgerbudgettering i forbindelse med klimatilpasning. Ambition var at lade borgerne bestemme og styrke sociale netværk, engagement og ejerskab i et lokalområde. Arbejdet blev forankret i en tværgående styregruppe. Læs om 7 centrale pointer fra arbejdet.

Af Morten Ronnenberg Møller, Center for God Forvaltning, teamleder Kathrine Stefansen, Klima & Natur; begge Gladsaxe Kommune samt Ph.d.-studerende Nina Moesby Bennetsen, Roskilde Universitet, tidligere Gladsaxe Kommune

Klimatilpasning, borgerdeltagelse og borgerbudgettering er hver sig ikke nye begreber for mange embedsmænd i danske kommuner, men hvad sker der, når vi kombinerer de tre? Når borgere, politikere, embedsmænd skal arbejde, tænke og deltage på nye måder for sammen at skabe et nyt byrum? I Gladsaxe har vi gennemført et forløb for borgerbudgettering for både at skabe rekreativ værdi og styrke de lokale netværk om et klimatilpasset grønt område.

Ordet borgerbudgettering blev i Gladsaxe nævnt første gang i 2016 under en diskussion om, hvordan klimatilpasning også kan være anledning til at skabe bedre rammer for byliv i kommunen og for at borgerne i et lokalområde har direkte indflydelse på, hvordan det område, de bor i, skal udvikles.

I 2017 gennemførte vi sammen med lokale borgere det første forløb for borgerbudgettering i Gladsaxe. Forløbet bød på udfordringer, hårdt benarbejde, aften- og weekendmøder, forsvarstaler for uforstående kolleger og behov for ekstern hjælp til at facilitere processen. Vi kan dog også se tilbage på et vellykket forløb hvor borgerne i lokalområdet har besluttet, hvordan et grønt område skal anvendes, og vi har fået mange erfaringer med at samarbejde på nye måder. I det følgende har vi samlet syv tanker om at kombinere klimatilpasning og borgerbudgetforløb i en dansk kommunal kontekst.

Tanke 1

Klimatilpasning – nu med borgerbudgettering

I disse år omdannes mange byrum som led i klimatilpasningen af danske kommuner. Med denne omdannelse opstår et potentiale for at kommune og borgere kan samarbejde på nye måder om byens rum. I Gladsaxe ønskede vi at styrke borgerdeltagelsen i klimatilpasningen af et grønt areal, der ikke er meget større end en fodboldbane, men et vigtigt åndehul for området. Ved at give lokale borgere direkte indflydelse på udviklingen af området, oplevede vi en øget bevidsthed om klimatilpasning og at den klimatilpassede park opfyldte et ønske om et rekreativt grønt område som mange havde haft i flere år.

Tanke 2

Intern organisering og ekstern facilitering

Byrådet i Gladsaxe Kommune besluttede at afprøve metoden borgerbudgettering fordi den i andre kommuner har vist sig velegnet til at opbygge sociale netværk, engagement og ejerskab i et lokalområde eller til et projekt. Ideen blev udviklet i et midlertidigt nedsat rådgivende opgaveudvalg (et § 17, stk. 4- udvalg om byliv og klimatilpasning). Fordi Gladsaxe Kommune ikke havde tidligere erfaring med borgerbudgettering, havde ledelsen stor opmærksomhed på mulige udfordringer. Vi etablerede en tværfaglig intern styre-

gruppe og Center for God Forvaltning blev inddraget til at facilitere forløbet. Det viste sig at være gode ideer fordi det sikrede forankring, løbende dialog og opbakning fra ledelsen samt en sikker facilitering af en, for embedsmænd og borgere, ukendt proces.

Tanke 3

Lad borgerne bestemme

Konceptet for borgerbudgettering er, at borgere får en sum af de offentlige midler og skal forvalte deres anvendelse fra idé til prioritering og gennemførelse. En grundforudsætning er, at deltagerne gennemfører en demokratisk proces, hvor lokale borgere stemmer om, hvilke egne borgerdrevne projekter de vil prioritere. I Gladsaxe kunne borgerne bruge pengene på det de havde lyst til, så længe det var inden for lovens rammer (herunder lokalplan, krav til klimatilpasningsløsning m.v.) og projektets tema om natur og friluftsliv. Det skabte ejerskab og engagement, når deltagerne kunne se, at de med deres egen idé kunne få indflydelse på den lokale anvendelse af økonomiske midler og dermed få mest mulig værdi for pengene.

Tanke 4

Slip kontrollen

I borgerbudgettering er det borgerne, der styrer forløbet og implementerer projekterne, mens kommunen har rollen

som rammesætter og overordnet facilitator. Såvel embedsmænd som borgere skal finde sig til rette i disse nye roller og processer. At slippe kontrollen over forløbet viste sig at være en udfordring, også selv om den var forventet i projektledelsen.

Trods politisk og ledelsesmæssig opbakning til princippet om borgerbestemmelse, skabte det nogle steder i organisationen modstand blandt nogle medarbejdere, der ikke var tæt på processen. Var forslaget om en bæk robust nok eller ville den kræve meget efterfølgende drift? Var denne type bæk passende til en offentlig park? Hvad er overhovedet meningen med at lade borgere bestemme, når de ikke har det professionelle kendskab? Her måtte projektledelsen forsvare processen og formålet med forløbet. Derfor var det en af de bedre ideer at fremme internt ejerskab på tværs af forvaltningsområder. Ved at etablere en tværfaglig intern styregruppe lykkedes det at komme hurtigt igennem med innovative processtrin undervejs, ikke mindst i de travle faser, hvor beslutninger skulle træffes hurtigt.

En anden udfordring opstod når processen ikke forløb som forudset, og borgerne deltog mere eller mindre, end vi havde regnet med at de ville. I projektledelsen måtte vi navigere i et uforudsigeligt forløb ved at ændre planer for mobilisering af deltagere undervejs, planlægge skalerbare

arrangementer og stå til rådighed overfor deltagerne på forskellige tidspunkter.

Tanke
5

Investering i mobilisering

At mobilisere deltagere til et borgerbudgetforløb fordrer kreativitet og benarbejde, men det kan lykkes. Mange forskellige kommunikationskanaler blev taget i brug for at mobilisere borgere til at deltage. Selv om deltagelsen kunne have været større var de borgere der deltog meget tilfredse med at få indflydelse på deres lokalområde og mulighed for at samarbejde med naboer og andre fra lokalområdet.

Dog oplevede vi udfordringer med opbakning fra andre kommunalt ansatte. Samarbejde på tværs af fagområder blev forberedt både på ledelses- og medarbejderniveau med gode intentioner, men trods mange forsøg lykkedes det ikke at mobilisere lokale daginstitutioner og skole på den måde, vi havde håbet. Årsagen ligger blandt andet i at projektet omhandlede opgaver der lå ud over det planlagte kommunale (sam) arbejde, at medarbejderne ikke kunne finde ressourcer til at deltage i møder og arrangementer uden for åbningstid og måske at de nærliggende institutioner ikke mangler grønne områder til børnene.

Tanke
6

Borgerdeltagelse som tværgående fokusområde

Skal man etablere et samskabelsesprojekt på tværs af fagområder, vil det måske være en god idé, at borgerdeltagelse bliver et tværgående fokusområde i kommunens indsats. Det øger motivation og forpligtelse og bidrager til internt samarbejde og mere eksternt samskabelse, og kan måske mindske udfordringer af projektets formål.

Tanke
7

Gentagelse fremmer forståelsen

Kunne forløbet have haft flere borgere der deltog? Ja. Kunne Gladsaxe Kommune realisere de samme projekter for det samme beløb, hvis det brugte timeantal omregnes til økonomiske ressourcer? Måske, men, de lokales ejerskab til området, den tætte dialog mellem borgere og embedsværk og synliggørelsen af klimatilpasningen i området, kunne vi ikke have opnået uden samskabelsen. For at holde fast i erfaringerne og opbygge deltagelseskompetencer blandt borgere og embedsværk vil det være gavnligt at gentage forløbet flere gange. Først sidst i forløbet fik både medarbejdere og aktive borgere forståelsen af forløbets potentialer. Ideen er brandgod, og der er potentiale til endnu mere i danske kommuner.